

Byla C-301/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. gegužės 10 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. sausio 16 d.

Ieškovas:

AJ

Atsakovas:

Bank BPH S.A.

Pagrindinės bylos dalykas

Sutarties negaliojimas – Nesąžiningos sutarties sąlygos – Vartotojui neprivalomos tam tikros sutarties sąlygos – Teismo pareiga informuoti vartotoją apie sutarties pripažinimo negaliojančia teises pasekmes

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės, visų pirma Tarybos direktyvos 93/13/EEB 3 straipsnio 1 dalies, 4 straipsnio 2 dalies, 5 straipsnio, 6 straipsnio 1 dalies, 7 straipsnio 1 dalies, veiksmingumo ir lygiavertiškumo principų išaiškinimas; SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis bei veiksmingumo principas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamas teisminis nacionalinės teisės aktų aiškinimas, pagal kurį vartotojas negali teisme

pagrįstai pareikšti ieškinio dėl to, kad jo sudarytoje sutartyje yra jam neprivalomų sąlygų arba kad visa sutartis yra negaliojanti?

2. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 4 straipsnio 2 dalis ir 5 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad reikalavimas, jog sutarties sąlygos būtų suformuluotos aiškia ir suprantama kalba, su užsienio valiutos keitimo kursu susietos paskolos sutarties atveju yra tenkinamas, kai bankas paskolos gavėjui pateikė:

istorinį tos užsienio valiutos ir nacionalinės valiutos kitimo grafiką, iš kurio matyti, kad per kelerius metus valiutos kursas svyravo keliomis dešimtimis procentų;

imitavimo modelį, rodantį užsienio valiutos kurso padidėjimo keliomis dešimtimis procentų poveikį paskolos įmokų dydžiui?

3. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 4 straipsnio 2 dalis ir 5 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad reikalavimas, jog sutarties sąlygos būtų suformuluotos aiškia ir suprantama kalba, turi būti analizuojamas atsižvelgiant į eilinio vartotojo modelį, ar turi būti atsižvelgiama į individualią vartotojo padėtį ir savybes sutarties sudarymo metu, įskaitant visų pirma jo žinias, išsilavinimą ir patirtį?

4. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad sutarties sąlyga, pagal kurią banko taikoma marža yra aritmetinis kelių kitų konkrečiai nurodytų komercinių bankų taikomų maržų vidurkis, prieštarauja sąžiningumo reikalavimams ir lemia ryškų sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimą vartotojo nenaudai?

5. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis ir veiksmingumo principas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamas teisminis nacionalinės teisės aktų aiškinimas, pagal kurį nacionalinis teismas gali nuspręsti, kad vartotojas nėra saistomas tik nesąžiningos sutarties sąlygos dalies (kurioje numatomas vidutinio Lenkijos nacionalinio banko kurso pakeitimas valiutų kursų skirtumų marža), kuri nėra atskira sutartinė prievolė, tačiau likusi sutarties sąlygos dalis yra jam privaloma?

6. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinio teismo pareiga informuoti vartotoją apie teisines pasekmes, kurias gali sukelti sutarties pripažinimas negaliojančia, apima tik restitucinius reikalavimus, kylančius dėl sutarties negaliojimo, ar bet kokias hipotetines teisines pasekmes (net jei jos abejotinos, ginčytinos ar mažai tikėtinos), kurios gali kilti dėl sutarties negaliojimo?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo: 169 straipsnio 1 dalis

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija: 38 straipsnis

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288): 3 straipsnio 1 dalis, 4 straipsnio 2 dalis, 5 straipsnis, 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (1964 m. balandžio 23 d. Civilinis kodeksas) (*Dz. U.* Nr. 16, 93 pozicija, su vėlesniais pakeitimais; toliau – CK)

Sandoris, kuris prieštarauja įstatymui arba kuriuo siekiama apeiti įstatymą, negalioja, išskyrus atvejus, kai taikytinoje nuostatoje numatomos kitokios pasekmės, visų pirma tai, kad negaliojančios sandorio sąlygos pakeičiamos atitinkamomis įstatymo nuostatomis (58 straipsnio 1 dalis).

Su vartotoju sudarytos sutarties sąlygos, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, nėra jam privalomos, jeigu jose vartotojo teisės ir pareigos nustatomos nusižengiant gerai moralei ir šiurkščiai pažeidžiant jo interesus (neleistinos sutarties sąlygos). Tai netaikoma sąlygoms, kuriomis nustatomos pagrindinės šalių prievolės, įskaitant kainą ar atlygį, jei jos suformuluotos vienareikšmiškai (385¹ straipsnio 1 dalis).

Jei sutarties sąlyga pagal 1 dalį nėra privaloma vartotojui, šalis saisto likusios sutarties sąlygos (385¹ straipsnio 2 dalis).

Vertinimas, ar sutarties sąlyga atitinka gerą moralę, atliekamas pagal sutarties sudarymo metu buvusią situaciją, atsižvelgiant į jos turinį, aplinkybes, kuriomis ji buvo sudaryta, ir sutartis, kurios yra susijusios su sutartimi, į kurią įtraukta vertinama sąlyga (385² straipsnis).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (1964 m. lapkričio 17 d. Civilinio proceso kodeksas) (*Dz. U.* 2021, 1805 pozicija, su vėlesniais pakeitimais; toliau – CPK)

Ieškovas gali kreiptis į teismą su prašymu pripažinti teisinio santykio ar teisės buvimą ar nebuvimą, jei jis turi tam teisinį interesą (189 straipsnis).

Teismas negali priimti sprendimo dėl dalyko, kuris nebuvo įtrauktas į reikalavimą, ir negali priimti sprendimo viršydamas reikalavimą (321 straipsnio 1 dalis).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (1997 m. rugpjūčio 29 d. Bankininkystės įstatymas) (*Dz. U.* Nr. 140, 939 pozicija, su vėlesniais pakeitimais)

Paskolos sutartimi bankas įsipareigoja sutartyje nustatytam laikotarpiui perduoti paskolos gavėjui naudotis tam tikram tikslui skirtą pinigų sumą, o paskolos gavėjas įsipareigoja ją naudoti sutartyje numatytais sąlygomis, gražinti kartu su palūkanomis nustatytais gražinimo terminais ir sumokėti komisinį atlyginimą už suteiktą paskolą (2009 m. spalio 1 d. galiojusi 69 straipsnio 1 dalies redakcija).

Paskolos sutartis turi būti sudaryta raštu ir joje turi būti nurodyta visų pirma ši informacija: 1) sutarties šalys; 2) paskolos suma ir valiuta; 3) tikslas, kuriam suteikta paskola; 4) paskolos gražinimo terminai ir sąlygos; 5) paskolos palūkanų dydis ir jų keitimo sąlygos; 6) paskolos gražinimo užtikrinimo būdas; 7) banko teisių, susijusių su paskolos panaudojimo ir gražinimo kontrole, apimtis; 8) paskolos suteikimo paskolos gavėjui terminai ir būdas; 9) komisinio atlyginimo dydis, jeigu jis numatytas sutartyje; 10) sutarties keitimo ir nutraukimo sąlygos (2009 m. spalio 1 d. galiojusi 69 straipsnio 2 dalies redakcija).

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2009 m. buvo sudaryta paskolos sutartis, pagal kurią atsakovo teisių pirmtakas (toliau – bankas) suteikė ieškovui 535 899,23 PLN paskolą, indeksuotą pagal Šveicarijos franko (CHF) kursą, būsto pirkimui finansuoti. Pagal sutartį už paskolą buvo mokamos kintamos palūkanos, kurias sudarė LIBOR 3 mėn. palūkanų normos CHF ir fiksuotos banko maržos suma. Pagal sutarties 1 straipsnio 1 dalies trečią sakinį paskolos sumos išmokėjimo dieną likutis buvo išreikštas užsienio valiuta, kuria indeksuota paskola, pagal tos užsienio valiutos pirkimo kursą, nustatytą banko suteiktų ir hipoteka užtikrintų paskolų valiutų pirkimo (pardavimo) kursų lentelėje (toliau – banko valiutų kursų lentelė), tuomet likutis užsienio valiuta kasdien buvo konvertuojamas į Lenkijos zlotus (PLN) pagal valiutos, kuria indeksuota paskola, pardavimo kursą, nustatytą banko valiutų kursų lentelėje (1 straipsnio 1 dalies trečias sakiny). Pagal sutarties 6 straipsnio 3 dalį, kai paskola indeksuojama pagal užsienio valiutos kursą, jo pasikeitimas turi įtakos paskolos įmokoms ir negražintam paskolos likučiui, todėl šis gali viršyti nekilnojamojo turto vertę, o rizika tenka paskolos gavėjui.
- 2 Kiekvieną kartą PLN išmokėta suma turėjo būti konvertuojama į valiutą, kuria indeksuota paskola, pagal paskolos valiutos pirkimo kursą, nustatytą banko valiutų kursų lentelėje, galiojančioje paskolos išmokėjimo dieną (7 straipsnio 2 dalies trečias sakiny).
- 3 Paskolos gavėjas pareiškė žinantis apie užsienio valiuta indeksuotoms paskoloms būdingą riziką, kylančią dėl užsienio valiutos, kuria indeksuota paskola, kurso pokyčių PLN atžvilgiu. Jis taip pat nurodė, kad buvo informuotas, jog, padidėjus paskolos indeksavimo kursui PLN atžvilgiu, atitinkamai padidės jo skola bankui PLN dėl paimtos paskolos ir PLN išreikšta paskolos įmokų suma, tad nustatytas

teisinis užtikrinimas gali tapti nepakankamas, o paskolos gavėjo galimybės grąžinti paskolą gali pablogėti (11 straipsnio 5 dalis). Paskolos gavėjas taip pat pareiškė žinantis, kokią įtaką valiutos pirkimo (pardavimo) kurso ir paskolos indeksavimo valiutos pirkimo kurso skirtumo pokyčiai turi paskolos likučiui ir įmokoms bei jos grąžinimo naštos lygiui paskolų, kurių išmokėjimas ar grąžinimas grindžiamas tokiais kursais, atveju (11 straipsnio 6 dalis).

- 4 Atsiskaitant už paskolos suteikimo ir grąžinimo operacijas atitinkamai taikomi banko suteiktų ir hipoteka užtikrintų paskolų valiutų, įtrauktų į operacijos dieną galiojantį banko valiutų pasiūlymą, pirkimo (pardavimo) kursai (17 straipsnio 1 dalis). Pirkimo (pardavimo) kursai nustatomi iš *Narodowy Bank Polski* (Lenkijos nacionalinis bankas; toliau – NBP) vidutinio valiutų keitimo kurso lentelėje paskelbtų atitinkamų valiutų vidutinių PLN kursų atėmus banko sprendimu nustatytą pirkimo maržą (pardavimo atveju – pardavimo maržą) (17 straipsnio 2 ir 3 dalys). Apskaičiuojant banko suteiktų ir hipoteka užtikrintų paskolų valiutų pirkimo (pardavimo) kursus, naudojami ankstesnę darbo dieną NBP interneto svetainėje esančioje vidutinių valiutų kursų lentelėje paskelbti PLN keitimo į atitinkamą valiutą kursai, pakoreguoti banko pirkimo (pardavimo) maržomis (17 straipsnio 4 dalis). 2 ir 3 dalyse aprašytos pirkimo ir pardavimo maržos nustatomos vieną kartą per mėnesį banko sprendimu. Jos apskaičiuojamos kaip skirtumas tarp vidutinių valiutų kursų lentelėje NBP priešpaskutinę mėnesio, einančio prieš laikotarpį, kuriam taikomos apskaičiuotos maržos, darbo dieną, paskelbtų PLN keitimo į atitinkamą valiutą kursų ir penkių bankų mažmeniniams sandoriams taikomų pirkimo (pardavimo) kursų aritmetinio vidurkio paskutinę mėnesio, einančio prieš laikotarpį, kuriam taikomos apskaičiuotos maržos, darbo dieną.
- 5 Prieš pasirašydamas paskolos sutartį, ieškovas pasirašė pareiškimą, kuriame nurodė susipažinęs su banko parengtais istoriniais grafikais ir imitavimo modeliais, kuriuose pavaizduoti USD, EUR ir CHF kursai PLN atžvilgiu nuo 2003 m. birželio 2 d. iki 2009 m. gegužės 21 d.
- 6 2009 m. ieškovas turėjo teisinį išsilavinimą (bankų teisės specializacija) ir trejus metus dirbo Lenkijos nacionaliniame banke (Lenkijos centriniame banke, kuris neteikia paskolų fiziniams asmenims), tačiau jo užduotys nebuvo susijusios su valiutos kurso rizika.
- 7 Teismas ieškovui paaiškino, jog paskolos sutarties pripažinimas negaliojančia reiškia, kad jis turės grąžinti bankui pagrindinės paskolos dalies ekvivalentą ir kad bankas gali pareikšti jam ieškinį dėl atlyginimo už šios paskolos naudojimą ne pagal sutartį, o ieškovas pareiškė sutinkantis su paskolos sutarties pripažinimu negaliojančia.
- 8 Ieškinyje ieškovas prašė pripažinti negaliojančia 2009 m. rugsėjo 24 d. šalių sudarytą hipoteka užtikrintą paskolos sutartį. Tuo atveju, jeigu teismas šio reikalavimo netenkintų, ieškovas prašė pripažinti, kad sutarties 1 straipsnio

1 dalyje, 7 straipsnio 2 dalyje ir 17 straipsnio 1–7 dalyse įtvirtintos nuostatos yra neleistinos sutarties sąlygos, todėl jam neprivalomos.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 9 Pagrįsdamas savo ieškinį ieškovas teigė, kad nurodytos sutarties sąlygos yra nesąžiningos, todėl jam neprivalomos. Šiomis sąlygomis apibrėžiamas pagrindinis sutarties dalykas, o jų neįtraukus sutarties vykdyti neįmanoma, todėl ji negalioja. Atsakovas atsiliepime į ieškinį prašė jį atmesti, tvirtindama, kad sutartis galioja, o joje nėra nesąžiningų sąlygų.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 10 Kalbant apie pirmąjį klausimą, reikalavimai konstatuoti sutarties negaliojimą arba pareigos laikytis tam tikrų sutarties nuostatų nebuvimą buvo laikomi reikalavimais konstatuoti teisinio santykio nebuvimą, kaip nurodyta CPK 189 straipsnyje. Tokia praktika buvo palaikoma ir ankstesnėje *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) (toliau – SN) jurisprudencijoje, pagal kurią buvo galima pareikšti ne tik ieškinį dėl sutarties pripažinimo negaliojančia (1995 m. gegužės 24 d. SN sprendimas byloje Nr. I CRN 61/95), bet ir ieškinį dėl vienašališko sandorio pripažinimo negaliojančiu (1968 m. gruodžio 30 d. SN 7 teisėjų kolegijos nutarimas, turintis įstatymo galią, byloje Nr. III CZP 103/68), taip pat – ieškinį dėl „juridinio fakto nustatymo, jei juo iš tikrųjų siekiama nustatyti teisę ar teisinį santykį“, kuriais siekiama nustatyti, ar tam tikros sutarties nuostatos formuoja šios sutarties šalių teisinio santykio turinį (1998 m. birželio 25 d. SN sprendimas byloje Nr. III CKN 563/97). Remiantis alternatyvia SN pozicija (2015 m. lapkričio 6 d. sprendimas byloje Nr. II CSK 56/15), CPK 189 straipsnis leidžia suformuluoti reikalavimą nustatyti konkretaus teisinio santykio ar teisės buvimą ar nebuvimą, o reikalavimas nustatyti sutarties negaliojimą į šią sritį nepatenka, tačiau sutarties negaliojimas lemia teisinio santykio, kuris būtų atsiradęs pagal tą sutartį, neegzistavimą. Taigi prašymas pripažinti sutartį negaliojančia yra sutrumpintas samprotavimas sutapatinant teisinį įvykį, kuris turi būti teisinio santykio šaltinis, su šiuo santykiu, todėl šis prašymas turėtų būti aiškinamas kaip siekis nustatyti, kad teisinis santykis, kuris atsirastų pagal sutartį, neegzistuoja.
- 11 Vis dėlto ankstesnis CK 189 straipsnio aiškinimo būdas buvo susiaurintas 2022 m. birželio 1 d. SN sprendime byloje Nr. II CSKP 364/22, kuriame SN nusprendė, kad reikalavimas nustatyti, jog ieškovo nesaisto atskiros sutarties nuostatos, neatitinka reikalavimo „tiksliai nustatyti, kokios formos – pagal ieškinio reikalavimą – turi būti ginamas teisinis santykis“. Galiausiai SN nurodė, jog „neįsivaizduojama, kad teismo sprendimas, kuriuo patenkinamas ieškinys, nurodant, kad ieškovai nėra saistomi išsamiau nurodytų sutarties nuostatų, galėtų pašalinti neaiškumą dėl teisinių santykių buvimo ar nebuvimo“. Šiuo atžvilgiu ieškinio trūkumų negali ištaisyti teismas, saistomas ieškinio turinio (CPK 321 straipsnio 1 dalis), todėl jis gali visiškai ar iš dalies patenkinti ieškinį arba jį atmesti, tačiau negali priimti sprendimo dėl ieškinyje nenurodyto

reikalavimo. Šiame sprendime SN nurodė, kad pagal CPK 189 straipsnį taip pat negalima patenkinti ieškinio dėl sutarties pripažinimo negaliojančia. Be to, SN teigimu, „į CPK 189 straipsnyje nustatytas ribas nepatenka reikalavimas nustatyti praityje įvykusias faktines aplinkybes, pavyzdžiui, sutarties sudarymą, nesudarymą ar negaliojimą“. Taigi SN nurodė, kad CPK 189 straipsnis panaikina galimybę prašyti pripažinti sutartį negaliojančia. Be to, SN atmetė 2015 m. lapkričio 6 d. savo sprendime byloje Nr. II CSK 56/15 nurodytą galimybę teismui nustatyti iš sutarties kylančio teisinio santykio nebuvimą tuo atveju, kai ieškovas siekia nustatyti sutarties negaliojimą. Sutikimas su tokiu CPK 189 straipsnio aiškinimu reiškia, kad negalima siekti konstatuoti sutarties negaliojimą ar tai, kad atskiros sutarties nuostatos nėra privalomos, galima tik siekti konstatuoti, kad atsiradusio teisinio santykio nėra arba kad egzistuoja griežtai apibrėžto turinio santykis. Dėl to reikėtų pripažinti, kad šioje byloje pareikštas reikalavimas suformuluotas netinkamai ir turi būti atmetas.

- 12 Dėl pirmiau pateikto aiškinimo suderinamumo su Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi ir veiksmingumo principu (ieškinys dėl sutarties pripažinimo negaliojančia patenka į šios direktyvos taikymo sritį, nes sutartis negalioja dėl to, kad joje yra nesąžiningų sąlygų) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, viena vertus, pažymi, kad galimybės pareikšti ieškinį nacionaliniuose teismuose dėl sutarties pripažinimo negaliojančia arba dėl konkrečių sutarties sąlygų neprivalomo pobūdžio panaikinimas yra reikšmingas šia direktyva saugomų vartotojų teisių apribojimas. Kita vertus, šių vartotojų teisės nėra visiškai paneigtos, nes neabejotina, kad pagal CPK 189 straipsnį leidžiama prašyti konstatuoti sutartinių teisinių santykių nebuvimą. Vis dėlto pozicija, kad nacionalinis teismas negali sprendime nustatyti, jog iš sutarties kylantis teisinis santykis neegzistuoja tuo atveju, kai į ieškinį įtrauktas reikalavimas „tik“ konstatuoti sutarties negaliojimą, nes teismas yra saistomas ieškinio turinio (CPK 321 straipsnio 1 dalis), nepriimtina. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, taikant tokį siaurą požiūrį vartotojams gali būti sunkiau ginti savo teises pagal Direktyvą 93/13, todėl gali sumažėti šia direktyva garantuojamos apsaugos veiksmingumas.
- 13 Kalbant apie antrąjį klausimą pažymėtina, jog Teisingumo Teismas Sprendime *Andriuc* nurodė, kad „paskolos gavėją reikia aiškiai informuoti apie tai, kad, pasirašant užsienio valiuta išreikštą paskolos sutartį, jam tenka tam tikra valiutų keitimo rizika, kurią jam galbūt bus sunku prisiimti ekonominiu požiūriu, jei valiuta, kuria jis gauna [atlygį], nuvertėtų. Antra, iš veiklos vykdytojo, šiuo atveju – banko, turi būti reikalaujama, atsižvelgiant į jo šioje srityje turimą patirtį ir žinias, kad jis nurodytų galimus valiutų kursų svyravimus ir riziką, galinčią kilti dėl to, kad paskola paimama užsienio valiuta, ypač, jei vartotojas paskolos gavėjas gauna pajamas ne šia valiuta“ (2017 m. rugsėjo 20 d. sprendimo byloje C-186/16 49 ir 50 punktai).
- 14 Vėliau Teisingumo Teismas Sprendime *BNP Paribas Personal Finance* išaiškino, jog „tam, kad skaidrumo reikalavimas būtų įvykdytas, pardavėjo ar tiekėjo pateikta informacija turi būti tokia, kad vidutinis, pakankamai informuotas ir

protingai pastabus bei nuovokus vartotojas galėtų ne tik žinoti užsienio valiutos, kuria paskola yra paimta, pabrangimo arba nuvertėjimo galimybę, bet ir įvertinti neigiamas tokios sąlygos pasekmes jo finansiniams išsipareigojimams, taip pat pasirašydamas paskolos sutartį užsienio valiuta suprasti jam per visą sutarties laikotarpį gresiančią riziką, jei valiuta, kuria jis gauna [atlygį], smarkiai nuvertėtų, palyginti su sąskaitos valiuta. Šiomis aplinkybėmis svarbu pažymėti, kad imitavimo modeliai <...> gali suteikti naudingos informacijos, jeigu jie pagrįsti pakankamais ir tiksliais duomenimis ir jeigu juose pateikiami objektyvūs vertinimai, o vartotojui apie juos pranešama aiškiai ir suprantamai. Tik tokiomis sąlygomis tokie imitavimo modeliai gali padėti pardavėjui ar tiekėjui atkreipti vartotojo dėmesį į galimai reikšmingų atitinkamų sutarties sąlygų neigiamų ekonominių pasekmių riziką. <...> skaitiniai imitavimo modeliai turi padėti vartotojui suprasti tikrąjį ilgalaikės galimų valiutų keitimo kursų svyravimų rizikos mastą, taigi, ir riziką dėl paskolos sutarties užsienio valiuta sudarymo. Paskolos sutarties užsienio valiuta, dėl kurios vartotojui kyla valiutos keitimo rizika, atveju skaidrumo reikalavimas nelaikomas įvykdytu, jei vartotojui pateikiama informacija (net ir didelės apimties) grindžiama prielaida, kad sąskaitos valiutos ir mokėjimo valiutos keitimo kursas nesikeis per visą sutarties laikotarpį. Taip, be kita ko, yra tuo atveju, kai tiekėjas ar pardavėjas neįspėjo vartotojo apie ekonomines aplinkybes, galinčias turėti įtakos valiutų kursų svyravimams, todėl vartotojas negalėjo praktiškai suprasti galimų reikšmingų paskolos užsienio valiuta pasekmių savo finansinei padėčiai. Antra, atliekant šio sprendimo 67 punkte nurodytą vertinimą, taip pat svarbi finansų įstaigos ikisutartiniuose ir sutartiniuose dokumentuose vartojama kalba. Konkrečiai kalbant, ta aplinkybė, kad nėra sąlygų ar paaiškinimų, kuriais paskolos gavėjas būtų aiškiai informuotas apie konkrečią su paskolos sutartimis užsienio valiuta susijusią riziką, gali patvirtinti, kad nėra įvykdytas skaidrumo reikalavimas, įtvirtintas visų pirma Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje“ (2021 m. birželio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo bylose C-776/19 ir C-782/19 72–75 punktai).

- 15 Galiausiai 2021 m. gruodžio 6 d. nutartyje Teisingumo Teismas nurodė, kad „atsižvelgiant į verslininkui tenkančią pareigą informuoti, vartotojo pareiškimas, kad jis visiškai supranta potencialią riziką, kylančią dėl paskolos užsienio valiuta pasirašymo, savaime negali turėti reikšmės vertinant, ar šis verslininkas įvykdė minėtą skaidrumo reikalavimą. <...> užsienio valiuta, dėl kurios paskolos gavėjas patiria valiutos keitimo riziką, išreikštos paskolos sutarties sąlygų skaidrumo reikalavimas yra įvykdytas tik tada, kai verslininkas pateikia paskolos gavėjui tikslią ir pakankamą informaciją apie valiutos keitimo riziką, leidžiančią vidutiniam, pakankamai informuotam ir protingai pastabiam bei nuovokiam vartotojui įvertinti tokių sąlygų neigiamų, galimai reikšmingų, ekonominių pasekmių riziką jo finansiniams išsipareigojimams per visą šios sutarties galiojimo laikotarpį. Šiuo klausimu aplinkybė, kad vartotojas teigia visiškai suprantantis potencialią riziką, kylančią dėl minėtos sutarties pasirašymo, savaime neturi reikšmės vertinant, ar verslininkas įvykdė minėtą skaidrumo reikalavimą“ (2021 m. gruodžio 6 d. Teisingumo Teismo nutarties *ERSTE Bank Hungary*, C-670/20, 32 ir 34 punktai).

- 16 Atsižvelgdamas į minėtą jurisprudenciją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, kokios konkrečios banko pateiktos informacijos pakanka, kad būtų galima konstatuoti, jog šis paskolos gavėjas, sudarydamas paskolos užsienio valiuta sutartį, buvo aiškiai informuotas apie valiutos kurso riziką, kurią ekonominiu požiūriu jam gali būti sunku prisiimti nuvertėjus valiutai, kuria jam mokamas darbo užmokestis (kaip tai suprantama pagal 2017 m. rugsėjo 20 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Andriciuc*, C-2186/16, 49 punktą), ir kokią konkrečią informaciją šiuo atveju reikia laikyti „pakankama ir tikslia“ (kaip tai suprantama pagal 2021 m. birželio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *BNP Paribas Personal Finance*, C-776/19 ir C-782/19, 78 punktą). Iš cituotų Teisingumo Teismo sprendimų matyti, kad šių kriterijų neatitinka bendros informacijos apie sutartyje numatytą valiutos kurso riziką arba skaitinių imitavimo modelių, grindžiamų prielaida, kad užsienio valiutos kursas bus stabilus, pateikimas. Visų pirma iš sujungtose bylose C-776/19 ir C-782/19 nustatytų faktinių aplinkybių matyti, kad paskolų gavėjams buvo pateikti skaitiniai imitavimo modeliai, kuriuose daroma prielaida, kad valiutos kursas svyruos apie 10 %, t. y. nuo 1,43 EUR/CHF iki 1,59 EUR/CHF (žr. 2021 m. birželio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *BNP Paribas Personal Finance*, C-776/19 ir C-782/19, 12 punktą).
- 17 Savo ruožtu iš byloje C-670/20 nustatytų faktinių aplinkybių matyti, jog paskolos gavėjų dėmesys atkreipiamas į tai, kad dėl galimo Vengrijos forinto ir Šveicarijos franko pariteto svyravimo paskolos gavėjas gali patirti papildomų išlaidų (negalima numatyti nei jų faktinio atsiradimo, nei sumos). Vis dėlto ieškovams pagrindinėje byloje nebuvo pateikta jokios konkrečios informacijos apie galbūt neribotą paskolos gražinimo mėnesinių įmokų didėjimą, kurį galėtų lemti didelis valiutų kursų svyravimas. Šiuo klausimu ieškovams pagrindinėje byloje pateikta informacija buvo pagrįsta prielaida, kad minėtas valiutų paritetas išliks stabilus (žr. 2021 m. gruodžio 6 d. Teisingumo Teismo nutarties *ERSTE Bank Hungary*, C-670/20, 26 punktą). Šioje byloje nustatytos faktinės aplinkybės rodo, kad paskolos gavėjui pateikta informacija buvo išsamesnė. Prieš pasirašydamas 2009 m. rugpjūčio 3 d. sutartį ieškovas pasirašė pareiškimą, kad susipažino su banko pateiktais grafikais ir imitavimo modeliais. CHF ir PLN kurso grafikas rodė, kad 2003–2009 m. kursas iš pradžių nukrito nuo 3 iki 2 PLN, o paskui pakilo iki 3,4 PLN. Imitavimo modelis numatė scenarijų, pagal kurį paskolos įmoka padidės nuo 2 494 PLN iki 4 067 PLN. <...> Bankas pateikė paskolos gavėjui informaciją, kad CHF ir PLN kursas praeityje labai svyravo, ir nurodė paskolos gavėjui galimas reikšmingo šio kurso padidėjimo pasekmes. Vis dėlto vykdant sutartį paaiškėjo, kad CHF ir PLN kursas svyravo dar labiau, t. y. kursas iš tikrųjų padidėjo 84 %, tačiau tai įvyko po 13 metų nuo sutarties vykdymo pradžios, o banko pateiktame imitavimo modelyje buvo pavaizduotas CHF ir PLN kurso padidėjimas 63 % per 6 mėnesius.
- 18 Kalbant apie trečiąjį klausimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, kaip turi būti suprantamas reikalavimas bankui laikytis informavimo įsipareigojimų „pakankamai informuotam ir protingai pastabiam bei nuovokiam vartotojui“, nurodytam 2021 m. birželio 10 d. Teisingumo Teismo

sprendimo *BNP Paribas Personal Finance*, C-776/19 ir C-782/19, 64, 72 ir 78 punktuose, 2021 m. birželio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *BNP Paribas Personal Finance*, C-69/19, 43, 51 ir 57 punktuose ir 2021 m. gruodžio 10 d. Teisingumo Teismo nutarties *ERSTE Bank Hungary*, C-670/20, 23, 25 ir 30 punktuose). Konkrečiai kalbama apie tai, ar reikalaujamos informacijos apimtis turėtų būti siejama su abstrakčiu „eilinio vartotojo“ modeliu, ar reikia atsižvelgti į individualią konkretaus vartotojo situaciją, įskaitant jo žinias ir patirtį.

- 19 Abstraktaus vartotojo modelio priėmimas reikštų, kad banko teikiamos informacijos, susijusios su konkrečia sutartimi, apimtis visada turi būti tokia pati, neatsižvelgiant į konkretų vartotoją, sudarantį tą sutartį. Tokio požiūrio trūkumas yra tas, kad jis leidžia bankui patirti neigiamų pasekmių dėl to, kad jis nepateikė informacijos vartotojui, kuris dėl savo žinių ir patirties tokią informaciją jau turėjo. Galima ir priešinga situacija, t. y. bankas nepatirtų jokių neigiamų pasekmių tuo atveju, kai jis suteikė tokią informaciją, kurios pakaktų „pakankamai informuotam ir protingai pastabiam bei nuovokiam vartotojui“, tačiau konkrečiam vartotojui ji pasirodė nepakankama dėl vartotojo žinių ar patirties stokos arba net dėl sveikatos būklės ar negalios nulemtų ribotų suvokimo gebėjimų.
- 20 Jeigu atsižvelgiama į individualias vartotojo savybes, būtina pritaikyti konkrečiam asmeniui teikiamos informacijos turinį ir formą. Šio požiūrio privalumas yra tas, kad juo užtikrinama, kad pardavėjų ar tiekėjų informavimo prievolės būtų tikrai suderintos su faktiniais vartotojų informavimo poreikiais šioje srityje, todėl geriau įgyvendinami Direktyvos 93/13 ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 169 straipsnio 1 dalies tikslai. Vis dėlto praktiškai šį požiūrį įgyvendinti gali būti sudėtinga. Pardavėjui ar tiekėjui gali būti labai sunku nustatyti informacijos, kuri turi būti pateikta konkrečiam asmeniui, apimtį. Tai, kas išdėstyta, yra svarbu šios bylos faktinėmis aplinkybėmis. Iš tiesų ieškovas savo darbe nespėdė paskolos sutarčių ar valiutos kurso rizikos klausimų, tačiau jo žinios teisės, finansų ir bankininkystės srityse neabejotinai buvo aukštesnės nei vidutinės.
- 21 Kalbant apie ketvirtąjį klausimą, aptariamoje s CHF indeksuotoje paskolos sutartyje buvo nuostatų, numatančių, kaip bankas atlieka konvertavimą iš PLN į CHF ir iš CHF į PLN (vadinamosios konvertavimo sąlygos). Tokių sąlygų įtraukimo prirėikė dėl to, kad PLN išreikšta paskolos suma vėliau buvo konvertuojama į CHF, atskiros PLN sumokėtos paskolos įmokos buvo konvertuojamos į CHF, o abiem šiems konvertavimo būdams turėjo būti taikomas konkretus CHF ir PLN kursas.
- 22 Nagrinėjamos paskolos sutarties struktūra iš esmės buvo panaši į to paties banko 2008 m. balandžio 8 d. paskolos sutarties, dėl kurios Teisingumo Teismas priėmė 2021 m. balandžio 29 d. sprendimą byloje C-19/20, struktūrą. Iš šio sprendimo 2 punkto matyti, kad *Sąd Okręgowy w Gdańsku* (Gdanskos apygardos teismas) pripažino nesąžiningomis 2008 m. balandžio 8 d. sutarties sąlygas ta apimtimi, kuria jos leidžia *Bank BPH* taikyti maržą, susijusią su užsienio valiutos pirkimo–pardavimo sandoriu. Kadangi pirminėje paskolos sutartyje nebuvo nurodytas šios maržos nustatymo būdas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas

padarė išvadą, kad ta marža sukuria didelį disbalansą vartotojo nenaudai. Vis dėlto abiejų sutarčių turinys skiriasi viena detale. Byloje C-19/20 nagrinėjamoje sutartyje banko maržos nustatymo būdas apskritai nebuvo nurodytas. O 2009 m. sutartyje banko maržos nustatymo būdas jau buvo reglamentuotas sutarties 17 straipsnio 4 dalyje, kurioje buvo numatyta, kad marža yra penkių bankų mažmeniniams sandoriams paskutinę mėnesio, einančio prieš apskaičiuotos maržos taikymo laikotarpį, darbo dieną taikomų pirkimo (pardavimo) kursų aritmetinis vidurkis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar ši sutarties sąlyga gali būti laikoma nesąžininga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismas turi kompetenciją aiškinti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti, vertindamas sutarties sąlygą pagal direktyvos nuostatas, visų pirma nagrinėdamas, ar sąlyga yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, o būtent šis teismas, atsižvelgdamas į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, turi priimti sprendimą dėl konkretaus tam tikros sutarties sąlygos kvalifikavimo. Remiantis tuo, darytina išvada, kad Teisingumo Teismui pakanka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti gaires, į kurias šis turi atsižvelgti, kai vertina aptariamą sąlygą nesąžiningumą (2021 m. birželio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *BNP Paribas Personal Finance*, C-776/19 ir C-782/19, 92 punktas). Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo pateikti tokias gaires.

- 23 Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas svarsto, ar galima pagrįstai manyti, kad nagrinėjamas banko maržos nustatymo būdas yra tikslus, kai bankas nurodo (kaip 2009 m. sutarties 17 straipsnio 4 dalyje), kaip ši marža apskaičiuojama. Be to, atrodo, kad toks maržos metodikos formulavimo būdas panaikina bet kokią banko laisvę ir diskreciją šiuo atžvilgiu. Sutarties 17 straipsnio 4 dalyje išvardyti penki bankai iš tiesų buvo didžiausi komerciniai bankai Lenkijoje 2009 m., o byloje nėra jokių įrodymų, kad *GE Money Bank S.A.* galėjo daryti įtaką kurio nors iš šių bankų sprendimams arba kad jis turėjo kapitalo ar asmeninių ryšių su kuriuo nors iš jų. Kita vertus, negalima atmesti galimybės, kad minėti penki bankai galėjo tarpusavyje susitarti dėl taikytinų užsienio valiutos keitimo kursų arba nustatyti tokius kursus, kurie būtų nepalankūs vartotojams.
- 24 Kalbant apie penktąjį klausimą, Teisingumo Teismas 2019 m. kovo 26 d. sprendime nurodė, kad pagal Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsnius draudžiama palikti iš dalies galioti nesąžininga pripažintą sąlygą, panaikinant aspektus, dėl kurių ji tampa nesąžininga, jei dėl tokio panaikinimo pakeičiamas minėtos sąlygos turinys ir daroma įtaka jos esmei (2019 m. kovo 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bankia*, C-70/17 ir C-179/17, 64 punktas). Teisingumo Teismas 2021 m. balandžio 29 d. sprendime pritarė pirmiau išdėstytai pozicijai ir nurodė, kad „nacionalinis teismas galėtų panaikinti pagrindinėje byloje nagrinėjamos hipoteka užtikrintos paskolos indeksavimo sąlygos aspektą, susijusį su *Bank BPH* marža, tik tuo atveju, jeigu jis būtų atskiras nuo kitų sutarties sąlygų sutartinis įpareigojimas, kurio nesąžiningumą būtų galima įvertinti individualiai“.

Rezoliucinėje dalyje Teisingumo Teismas pripažino, kad pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį nacionaliniam teismui nedraudžiama panaikinti tik nesąžiningo sutarties sąlygos aspekto, su sąlyga, kad jis yra atskiras sutartinis įpareigojimas, kurio nesąžiningumas gali būti nagrinėjamas individualiai, ir draudžiama panaikinti tik nesąžiningą sutarties sąlygos aspektą, jei dėl tokio panaikinimo būtų pakeistas minėtos sąlygos turinys, darant poveikį jos esmei (2021 m. balandžio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bank BPH*, C-19/20, 70, 71 ir 80 punktai). 2022 m. rugsėjo 8 d. sprendime Teisingumo Teismas taip pat pritarė pirmiau išdėstytai pozicijai ir nurodė, kad sutartinė nuostata, pagal kurią reikalaujama gauti banko sutikimą mokėti CHF denominuotas paskolos įmokas tiesiogiai šia valiuta, nėra atskiras sutartinis įsipareigojimas (žr. 2022 m. rugsėjo 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *DBP*, C-80/21 ir C-82/21, 62–64 punktus).

- 25 Iš pirmiau nurodytos jurisprudencijos matyti, kad nacionalinis teismas turi įvertinti, ar CHF indeksuotos paskolos sutarties nuostatų, kuriuose numatoma, kad vidutinis NBP valiutos kursas mažinamas pirkimo marža arba didinamas pardavimo marža, aspektai turi atskirų sutartinių įsipareigojimų pobūdį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, problema kyla dėl sutarties 17 straipsnio 2 ir 3 dalių aspekto – „atėmus banko sprendimu nustatytą pirkimo maržą“ (17 straipsnio 2 dalis) ir „ pridėjus banko sprendimu nustatytą pardavimo maržą“ (17 straipsnio 3 dalis), vertinimo. 2021 m. balandžio 19 d. sprendime Teisingumo Teismas nurodė, kad toks vertinimas priskiriamas nacionalinių teismų kompetencijai, tačiau Lenkijos jurisprudencija dėl šio vertinimo išlieka skirtinga.
- 26 Kalbant apie atitiktį Direktyvos 93/13 tikslams, rimčiausi prieštaravimai susiję su tuo, kad sutarties nuostatų aspektai „atėmus banko sprendimu nustatytą pirkimo maržą“ ir „ pridėjus banko sprendimu nustatytą pardavimo maržą“ nurodo atskirus sutartinius įsipareigojimus, kuriems gali būti taikoma individuali nesąžiningumo kontrolė, kaip nurodyta 2021 m. balandžio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-19/20 80 punkte. Iš tiesų atrodo, kad, kadangi aptariamų nuostatų aspektai apima tik vidutinio NBP valiutos keitimo kurso keitimą, tai rodo jų antrinį pobūdį, todėl jos neegzistuoja savarankiškai, atskirai nuo kitų sutartinių nuostatų.
- 27 Be to, prieštaravimų kelia vertinimas, ar sutartinių nuostatų peržiūros rezultatas, kaip antai nurodytas 2022 m. birželio 1 d. SN sprendime byloje Nr. II CSKP 364/22, išlieka suderinamas su Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalimi ir veiksmingumo principu. SN padarė išvadą, kad atsakovo banko paskolos sutartis yra galiojanti ir turi likti galioti, o vienintelis būtinas pakeitimas – valiutų kursų perskaičiavimui turi būti taikomi vidutiniai NBP valiutų kursai, nepakeisti atsakovo banko marža. Tai savo ruožtu reiškia minimalų kišimąsi į sutarties turinį ir banko įsipareigojimą grąžinti tik nedidelę paskolos gavėjui apskaičiuotą išmokų dalį, lygią taikomam valiutos kurso skirtumui. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar tokiu poveikiu pasiekiami Direktyvos 93/13 tikslai, įskaitant visų pirma 2021 m. balandžio 29 d. Teisingumo

Teismo sprendimo byloje C-19/20 80 punkte nurodytą „atgrasymo tikslą“. Iš tiesų atrodo, kad pateiktu aiškinimu siekiama panašaus rezultato, koks būtų pakeitus nesąžiningos sutarties sąlygos turinį, o ši galimybė, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, „padėtų panaikinti atgrasomąjį poveikį pardavėjams ar tiekėjams netaikyti tokių nesąžiningų sąlygų vartotojo atžvilgiu (šiuo klausimu žr. minėtos Nutarties *Pohotovost’* 41 punktą ir jame nurodytą [jurisprudenciją]), jeigu jie vis dar ketintų naudoti šias sąlygas, žinodami, kad net jeigu jos turėtų būti pripažintos negaliojančios, vis dėlto sutartis tiek, kiek būtina, galėtų būti pakeista nacionalinio teismo taip, kad būtų užtikrinti šių pardavėjų ar tiekėjų interesai“ (2012 m. birželio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Banco Español de Credito*, C-618/10, 69 punktas).

- 28 Kalbant apie šeštąjį klausimą, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nacionalinis teismas, remdamasis nacionalinėmis procesinėmis normomis ir atsižvelgdamas į teisingumo civilinėse bylose principą, turi objektyviai ir išsamiai nurodyti šalims teises pasekmes, kurių gali kilti panaikinus nesąžiningą sąlygą, nepriklausomai nuo to, ar joms atstovauja profesionalus atstovas (2021 m. balandžio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bank BPH*, C-19/20, 97 ir 99 punktai). Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo nurodyti, kaip turi būti suprantama minėta pareiga informuoti apie „teises pasekmes, kurias gali sukelti nesąžiningos sąlygos panaikinimas“, t. y. kiek išsami turi būti informacija apie nesąžiningos sąlygos panaikinimo pasekmes. Lenkijos teisė šio klausimo nereglamentuoja, todėl jis patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.
- 29 Sprendžiant pagrindinius klausimus, susijusius su materialiosiomis ir procesinėmis paskolos sutarties, kurioje yra nesąžiningų sutarties sąlygų, kaip antai nagrinėjamos paskolos sutarties, pripažinimo negaliojančia pasekmėmis, galima nurodyti, pavyzdžiui, šalių pareigą gražinti viena kitai pagal sutartį gautą naudą (CK 405 straipsnis, siejamas su CK 410 straipsnio 1 dalimi) ir galimybę reikalauti naudos valorizacijos teismo tvarka, t. y. gražinti didesnę nei nominalią naudą (CK 3581 straipsnio 3 dalis). Bankas, paraginęs ieškovą sumokėti, taip pat galės reikalauti, kad ieškovas sumokėtų įstatyme nustatyto dydžio delspinigius (CK 481 straipsnio 1 dalis). Jei paskolos gavėjas negrąžina bankui pagrindinės paskolos sumos ekvivalento, bankas gali pareikšti paskolos gavėjui ieškinį dėl šios sumos grąžinimo ir tokiu atveju paskolos gavėjas taip pat privalės atlyginti banko patirtas bylinėjimosi išlaidas (CPK 98 straipsnio 1 dalis) ir sumokėti palūkanas nuo šių išlaidų (CPK 98 straipsnio 11 dalis) (kartu su visomis teisinio atstovavimo išlaidomis ir, jei taikytina, vykdymo proceso išlaidomis). Be to, bylos nagrinėjimo metu šalys gali teikti įstatyme numatytus prieštaravimus ir prašymus, pavyzdžiui, prašymą atlikti įskaitymą (CPK 2031 straipsnio 1 dalis), prašymą priteistą sumą leisti sumokėti dalimis (CPK 322 straipsnis) arba prašymą sulaukyti pinigų sumą. Šalys taip pat gali reikalauti atlyginimo už paskolos naudojimą ne pagal sutartį. Šalių reikalavimų nagrinėjimas teisme nėra vienintelis galimas jų reikalavimų patenkinimo būdas; šalys gali sudaryti taikos sutartį (CK 917 straipsnis), taip pat ir teismo proceso metu.

- 30 Poreikis, kad vartotojas būtų supažindintas su minėta informacija teismo proceso metu, sukeltų rimtų sunkumų, visų pirma kiltų rizika, kad procesas bus sutrikdytas, o byla neišnagrinėta per protingą terminą. Be to, kyla abejonių, ar teisinio išsilavinimo neturintis vartotojas iš tiesų sugebės vienu metu įsiminti ir visiškai suprasti tokį didelį kiekį informacijos.
- 31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagal dabartinę *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) praktiką vartotojams dažniausiai siunčiamas toks pranešimas: „Sutarties nuostatos dėl paskolos sumos konvertavimo į CHF ir atskirų įmokų konvertavimo į PLN yra neleistinos (piktnaudžiaujančios). Jas pašalinus, sutartis nebegalės būti vykdoma ir teismas ją pripažins negaliojančia. Tai reiškia, kad sutartis bus traktuojama taip, tarsi niekada nebūtų sudaryta. Jei sutartis pripažįstama negaliojančia, šalys privalo grąžinti viena kitai įvykdytus mokėjimus, taigi bankas privalo grąžinti paskolos gavėjo sumokėtą įmoką, o paskolos gavėjas – jam išmokėtą pagrindinę paskolos sumą. Be to, šalys gali pateikti prašymą sulaikyti pinigų sumą, o tai reiškia, kad paskolos gavėjui jo mokėjimas bus grąžintas tik po to, kai jis grąžins jam išmokėtą pagrindinę paskolos sumą. Šalys taip pat gali pateikti prašymą atlikti įskaitymą ir tokiu atveju liks grąžinti tik šalių įvykdytų prievolių skirtumą. Šalys gali reikšti kitus reikalavimus, susijusius su sutarties negaliojimu. Visų pirma jos gali pareikšti ieškinį dėl atlyginimo už paskolos naudojimą. Tokio pobūdžio bylų jau yra nagrinėjama teismuose, tačiau galutiniai sprendimai dar nepriimti. Be to, Europos Sąjungos Teisingumo Teismui yra pateiktas teisinis klausimas, ar šalys gali pareikšti tokį ieškinį. Paskolos gavėjas gali užkirsti kelią sutarties negaliojimui ir jo pasekmėms sutikdamas, kad šios neleistinos nuostatos būtų taikomos nuo pat sutarties sudarymo momento. Vis dėlto toks sutikimas reiškia, kad ieškinyje pareikšti reikalavimai bus laikomi nepagrįstais (t. y. paskolos gavėjas pralaimės bylą).“ Atrodo, kad pakaktų tokios informacijos, tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo klausimu kreipiasi į Teisingumo Teismą. Atsakymas į šį klausimą yra svarbus vertinant, ar gairės, kurias iki šiol pateikdavo teismas, buvo pakankamos.